

R o z s u d e k

J m é n e m r e p u b l i k y

Nejvyšší soud České a Slovenské Federativní Republiky projednal ve veřejném zasedání konaném ve dnech 16. - 19. října 1990 v senátě složeném z předsedy JUDr. Vladimíra Veselého a soudců JUDr. Igora Burgera, JUDr. Ladislava Červenky, CSč., JUDr. Karla Hasche a JUDr. Edamara Krhuta stížnost pro porušení zákona podanou generálním prokurátorem České a Slovenské Federativní Republiky v trestní věci proti obviněným Romanu B r á z d o v i, ing. Miloši K o c ú r o v i, ing. Milanu A n d r á š i k o v i, ing. Pavlu B e ě a č o v i, ing. Františku Č e r m a n o v i, Stanislavu D u b r a v i c k é m u a Juraji L a c h m a n o v i, vedené u krajského soudu v Bratislavě pod sp.zn. 1 T 6/82 a podle § 268 odst.2, § 269 odst.2, § 270 odst.1 tr.ř. rozhodl t a k t o :

Usnesením Nejvyššího soudu Slovenské republiky ze dne 25. dubna 1983 sp.zn. 1 To 17/83 a v řízení, které tomuto usnesení předcházelo, byl porušen zákon v ustanovení § 2 odst. 5, § 256 tr.ř. v neprospěch obviněných.

Toto usnesení v celém rozsahu a dále rozsudek krajského soudu v Bratislavě ze dne 22. září 1982 sp.zn. 1 T 6/82 v odsuzující části se z r u š u j í. Zároveň se zrušují i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Krajskému soudu v Bratislavě se přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

O d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem krajského soudu v Bratislavě ze dne 22.9.1982 sp. zn. 1 T 6/82 byli obvinění Roman Brázda, ing.Miloš Kocúr, ing. Milan Andrášik, ing.Pavol Beďač, ing.František Čerman a Stanislav Dubravický uznáni vinnými jako spolupachatelé ve smyslu § 9 odst.2 tr.zák. trestným činem vraždy podle § 219 tr. zák. a trestným činem znásilnění podle § 241 odst.1 tr. zák., obv. ing.Milan Andrášik a ing. František Čerman také trestným činem porušování domovní svobody podle § 238 odst.1,2 písm.b/ tr.zák. a obv.Juraj Lachman pomocí k trestnému činu znásilnění podle § 10 odst.1 písm.c/, § 241 odst.1 tr. zák.

Vina obviněných podle rozsudku krajského soudu záleží v tom, že:

1. obv.Miloš Kocúr a Milan Andrášik dne 9.7.1976 asi o 22.30 hod. v Bratislavě poblíž Studentského domova Ľ.Štúra v Mlýnské dolině do osobního auta zn. Fiat 125 P, SPZ NRA 15-76, které řídil Roman Brázda, násilím vtáhli studentku Lékařské fakulty UK Ľudmilu Cervanovou a společně s Františkem Čermanem ji přes její odpor odvezli do bytu v rodinném domě na Varínské ul.č. 16 v Bratislavě.

V tomto bytě ji všichni obvinění proti její vůli násilím zadržovali, přičemž obv.Miloš Kocúr, Milan Andrášik, Roman Brázda, František Čerman a Stanislav Dubravický ji nutili pít ařkohol a vysvlékli ji se záměrem ji znásilnit.

Obv.Juraj Lachman potom přinesl z koupelny bytu šňůru na prádlo, kterou obv.Roman Brázda, Miloš Kocúr, Milan Andrášik a Stanislav Dubravický Ľudmile Cervanové svázali ruce a poté s ní postupně vykonali proti její vůli a přes její odpor pohlavní styk. Přitom si navzájem a také za součinnosti obv.Františka Čermana a Pavla Beďače pomáhali tak, že Ľudmilu Cervanovou přidržovali;

2. obv. Milan Andrášik a František Čerman dne 9.7.1976 v nočních hodinách bez souhlasu a vědomí Anny Turčanové vnikli do jejího rodinného domku v Bratislavě na Varínské ul.č.16 se záměrem násilím tam držet Ľudmilu Cervanovou, přičemž takové jednání uskutečnili s dalšími osobami - obv. Milošem Kocúrem a Romanem Brázdou a dalšími členy jejich společnosti;

3. obv. Roman Brázda, Miloš Kocúr, Milan Andrášik, Pavol Beďač, František Čerman a Stanislav Dubravický v noci z 9. na 10.7. 1976 na podnět Stanislava Dubravického se rozhodli Ľudmilu Cervanovou usmrtit, aby nemohla oznámit Bezpečnosti, že byla znásilněna. Když losováním určili, kdo z nich Ľudmilu Cervanovou usmrtí, naložili ji svázanou a s ústy převázanými kapesníkem do vozidla Romana Brázdy a odvezli ji z Bratislavy do Kráľové u Sence, okr. Galanta k termálnému jezírku. Tam ji Miloš Kocúr s Milanem Andrášikem a Romanem Brázdou vhodili do vody a pod kontrolou Stanislava Dubravického, Františka Čermana a Pavla Beďače ji utopili. Obv. Miloš Kocúr, Milan Andrášik, Roman Brázda potom mrtvolu Ľudmily Cervanové z jezírka vytáhli a přenesli k nedaleké řece Černá Voda, do které ji vhodili. V této řece byla mrtvola před mostem v obci Kráľové dne 14.7. 1976 nalezena.

Za tyto trestné činy byli obvinění odsouzeni:

Juraj Lachman podle § 241 odst.1 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání 4 roků, pro jehož výkon byl podle § 39a odst.2 písm.a/ tr.zák. zařazen do první nápravně výchovné skupiny, Pavol Beďač podle § 219 tr. zák. za použití § 35 odst.1 a § 40 odst.1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 8 let, pro jehož výkon byl podle § 39a odst.3 tr. zák. zařazen do druhé nápravně výchovné skupiny, František Čerman podle § 219 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 12 let, pro jehož výkon byl podle § 39a odst.2 písm.c/ tr. zák. zařazen do třetí nápravně výchovné skupiny, Stanislav Dubravický podle § 219 tr. zák., § 29 odst.1 písm.a/, b/ odst.3 a § 35 odst.2 tr. zák. k výjimečnému souhrnnému trestu

odnětí svobody v trvání 18 let, pro jehož výkon byl zařazen podle § 39a odst.2 písm.c/ tr. zák. do třetí nápravně výchovné skupiny, současně byl ohledně Stanislava Dubravického zrušen výrok o trestu v rozsudku okresního soudu v Nitře ze dne 30.9.1976 sp.zn. 5 T 146/79 ve spojení s usnesením krajského soudu v Bratislavě ze dne 12.12.1979 sp.zn. 2 To 744/79, Roman Brázda, Milan Andrášik a Miloš Kocúr podle § 219 tr. zák., § 29 odst.1 písm.a/, b/, odst.3 a § 35 odst.1 tr. zák. k výjimečným úhrnným trestům odnětí svobody v trvání u Romana Brázdy 20 let, Milana Andrášika 22 let a Miloše Kocúra 24 let.

Podle § 39a odst.2 písm.c/ tr. zák. byl každý z těchto obviněných zařazen k výkonu trestu odnětí svobody do třetí nápravně výchovné skupiny.

Podle § 228 odst.1 tr.ř. byli obvinění Roman Brázda, Miloš Kocúr, Milan Andrášik, Pavol Beďač, František Čerman a Stanislav Dubravický zavázáni nahradit Margarétě Cervenové škodu ve výši 2986,90 Kčs, a to společně a nerozdílně.

Podle § 229 odst.2 tr.ř. byla Margaréta Cervenová se zbytkem nároku na náhradu škody odkázána na řízení ve věcech občansko-právních.

. Naproti tomu byli obv. Roman Brázda, Miloš Kocúr a Juraj Lachman podle § 226 písm.c/ tr.ř. zproštěni obžaloby, a to

Roman Brázda pro přípravu k trestnému činu křivé výpovědi podle § 7 odst.1, § 175 odst.1 písm.a/, b/ tr. zák., kterého se měl dopustit tím, že

- přesně nezjištěného dne v červenci 1976 v Nitře v restauraci Zobor naváděl ing. Naděždu Beňovou, aby před orgány SNB ve věci vyšetřování vraždy Ludmily Cervenové nevyprávěla pravdu a zamlčela účast jeho i ostatních obviněných na diskotéce ve Studentském domě Ľ. Štúra v Bratislavě dne 9.7.1976,
- v přesně nezjištěné době v r. 1978 v Nitře naváděl Aloise Verčinského, aby v případě jeho výslechu před orgány SNB vypověděl nepravdu, že 9.7.1976 byli spolu, a zajistil mu tak na tento večer alibi;

Miloš Kocúr pro trestný čin znásilnění podle § 241 odst.1 tr. zák., kterého se měl dopustit tím, že před utopením poškozené Ľ.Cervanové na břehu jezírka v Kráľové u Sence s ní měl proti její vůli vykonat ještě jednu pohlavní styk;

Juraj Lachman pro trestný čin vraždy podle § 219 tr. zák., kterého se měl dopustit spolu s dalšími obviněnými ke škodě Ľ.Cervanové skutkem uvedeným v bodě 4 obžaloby.

Rozsudek krajského soudu v Bratislavě napadl odvoláním podaným v neprospěch všech obviněných krajský prokurátor v Bratislavě a v průběhu odvolacího řízení vzal odvolání ve věci obv. Lachmana zpět. Až na obv.Lachmana podali proti rozsudku odvolání také obvinění a jejich příbuzní. Nejvyšší soud Slovenské republiky usnesením ze dne 25. dubna 1983 sp.zn. 1 To 17/83 všechna podaná odvolání jako nedůvodná zamítl.

Proti tomuto usnesení Nejvyššího soudu SR podal generální prokurátor České a Slovenské Federativní Republiky podle § 266 odst. 1 tr.ř. ve prospěch všech obviněných stížnost pro porušení zákona. Má za to, že napadeným usnesením byl porušen zákon v ustanovení § 256 tr.ř. a stejně jako v předcházejícím řízení též v ustanovení § 2 odst.5 tr.ř., neboť přes rozsáhlé dokazování provedené v přípravném řízení a v řízení před soudem nebyly vyčerpány všechny možnosti k úplnému objasnění věci a ověření obhajoby obviněných. Rozhodnutí obou soudů jsou v důsledku toho založena na neúplných skutkových zjištěních.

K odůvodnění podané stížnosti poukázal generální prokurátor předně na to, že některé závěry o vině obviněných se opírají pouze o skutkové předpoklady, které nebyly důkazně potvrzeny. Navíc se tyto předpoklady staly součástí logické konstrukce skutkového děje, ač je jejich existence pochybná.

Úroveň domněnky nepřekročila předně skutková zjištění o předčasném opuštění pracoviště obv.M.Kocúrem a vzdání se svědkyně MUDr.Viery Vozárove kritického dne ze soustředění vodáků v Revištském Podzámčí. Neúnosnou je také domněnka, že by

obv.Čerman a Andrášik svěřili své francouzské společnice při jejich přepravě z Mlýnské doliny do Bratislavy-Lamače cizím mužům a také souvisící předpoklad, že obv.Dubravický znal místo Andrášikova bytu, kam měl sestry Cohenovy odvézt. Nebylo rovněž prokázáno, že si obv.Čerman i po opuštění podnájmu na Varínské ulici ponechal klíče od bytu Turčanových a mohl je právě kritického dne použít.

Větší pozornost ostatně soudy podle stížnosti generálního prokurátora měly věnovat objasnění dalších skutkových okolností.

Neprovedly totiž v dostatečném rozsahu ani dokazování o obhajobě obv.P.Bedače. Krajský soud nevyslechl k jeho alibi jako svědky Ivo Bise a Milana Cvopu, ač mohli potvrdit, že jeho auto Fiat 500 nebylo v kritické době v pojízdném stavu, a podepřít tím svědectví jeho bratra Imricha. Jelikož zvolil takový postup z důvodů předpokládané nevěrohodnosti vzpomenutých důkazů, krajský soud ve skutečnosti hodnotil důkazy, které vůbec neprovedl. Stav Bedačova auta byl přitom podmínkou možného přesunu obviněných P.Bedače, F.Čermana, S.Dubravického a J.Lachmana z Bratislavy na místo usmrcení Ľ.Cervanové v Kráľové u Sence.

Také ve věci obv.Milana Kocúra krajský soud v Bratislavě vyslechl k alibi obviněného pouze svědka Juraje Haláchyho, ačkoliv svědek Štefan Tarko, obviněnému Kocúrovi bezprostředně nadřízený, mohl spornou otázku předčasného odchodu obv.Kocúra z pracoviště kritického dne lépe objasnit.

K ověření svědectví MUDr.Viery Vozárové, že se kritického dne nevzdálila ze soustředění vodáků v Revištském Podzámčí, krajský soud vyslechl pouze svědka Pavla Pavlíka a opřel svá skutková zjištění o jeho výpověď přesto, že svědek připustil opuštění tábora svědkyní Vozárovou jen teoreticky. Nezjistil dalšími důkazy, jaká byla skutečnost, byť zejména výpovědi svědkyň Kataríny Budínské a Ivony Kustrové, s nimiž svědkyně Vozárová bydlela společně v tomtéž stanu, mohly přispět k objasnění sporné problematiky.

Krajský soud rovněž neprovedl dostatečné dokazování o alibi obv. Andrášika a Čermana, podle něhož se oba obvinění měli se sestrami Cohenovými v nočních hodinách kritického dne vrátit do Andrášikova bytu v Bratislavě-Lamači. Důkaz osobním výsledkem sester Cohenových byl nedůvodně odmítnut, stalo-li se tak s poukazem na nevěrohodnost jejich výpovědí, neboť v takovém případě byl hodnocen důkaz, který nebyl vůbec proveden.

V té souvislosti nebylo rovněž zjišťováno, zda obv. Dubravický, který měl obv. Lachmana navigovat do Lamače, vůbec znal v kritické domě místo Andrášikova bydliště a mohl by do něho sestry Cohenovy dopravit.

Nebylo dostatečně prokázáno ani místo činu. Ve spisech chybí výsledky hydrobiologického rozboru vzorků vody odebraných 16.7.1976 z řeky Černá Voda a tato skutečnost spolu s rozdílnými druhy rozsivek, které byly zjištěny v tělesných orgánech zemřelé, a hydrobiologickou expertízou ve vzorcích vody odebraných v roce 1981 z termálního jezírka, otvírá pochybnosti o spolehlivosti dosavadního určení místa činu. Tím zároveň vznikají pochybnosti o věrohodnosti důkazů, jimiž doposud bylo místo činu prokazováno.

Obdobně nebylo podle názoru generálního prokurátora ČSFR zjištěno ani místo únosu Ľ. Cermanové. Pochybnosti o něm vyplývají z rozdílných výpovědí svědků Igora Urbánka, Zdenky Prieložné a Magdy Mlynarčíkové o doprovodu Ľudmily Cermanové svědkem Urbánkem k autobusové zastávce. Tyto rozpory nebyly odstraněny přesto, že jejich vyřešení úzce souvisí s věrohodností výpovědi svědka Igora Urbánka.

Z těchto důvodů nepovažuje generální prokurátor ČSFR dosavadní dokazování za úplné a má za to, že krajský soud v Bratislavě rozhodl o vině obviněných na podkladě nedostatečných skutkových zjištění. Též chyby se ostatně dopustil i Nejvyšší soud Slovenské republiky tím, že tyto vady neodstranil ani v odvolacím řízení, když odvolání podaná ve prospěch obviněných nedůvodně zamítl.

Generální prokurátor ČSFR proto navrhl aby Nejvyšší soud ČSFR vyslovil, že napadeným usnesením Nejvyššího soudu SR ze dne 25.4.1983 sp.zn. 1 To 17/83 a v řízení tomuto rozhodnutí předcházejícím byl porušen zákon v neprospěch všech obviněných v ustanoveních § 2 odst.5 a § 256 tr.ř., aby podle § 269 odst.2 tr.ř. napadené usnesení Nejvyššího soudu SR i rozsudek krajského soudu v Bratislavě ze dne 22.9.1982 sp.zn. 1 T 6/82 zrušil a podle § 270 odst.1 tr.ř. přikázal krajskému soudu v Bratislavě o věci znovu jednat a rozhodnout.

Nejvyšší soud České a Slovenské Federativní Republiky přezkoumal podle § 267 odst.1 tr.ř. správnost výroků napadeného usnesení, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen v rozsahu vytýkaném ve stížnosti pro porušení zákona.

Krajský soud v Bratislavě provedl u hlavního líčení v posuzované trestní věci velmi rozsáhlé dokazování, přesto se mu však nepodařilo její skutkový stav dostatečně objasnit. Neúplnost dokazování neodstranil ani Nejvyšší soud SR, byť některé důkazy v odvolacím řízení sám doplnil. Soudy v důsledku toho rozhodly o vině obviněných na základě skutkového stavu věci, který nebyl dostatečně objasněn. Jejich rozhodnutí proto nejsou v souladu se zákonem.

Obecnou vadou v postupu krajského soudu i Nejvyššího soudu SR je jejich nesprávný přístup k obhajobě obviněných. Byla v některých případech bez jakéhokoliv prověření odmítnuta a důkazy, kterými mohla být ověřena, nebyly provedeny. Obhajoba obviněných byla v těchto případech posuzována jen ve světle důkazů, které vyznívaly jednostranně v neprospěch obviněných. V důsledku toho byla obhajoba obviněných apriorně považována za nevěrohodnou a odmítána. Takový postup je nesprávný. Neodpovídá základním principům trestního řízení zajišťujícím jeho objektivitu, zejména zásadám objektivní pravdy a práva na obhajobu. Soud nemůže hodnotit důkazy, které neprovedl, tím spíše týkají-li se, jak tomu bylo právě v posuzovaném případě,

významných a důležitých okolností, relevantních z hlediska správných skutkových zjištění.

V posuzované věci soudy postupovaly tímto nesprávným způsobem především při dokazování ohledně možné účasti některých obviněných na skutku a postupně měněných místech jeho přípravy a páčání, popř. ohledně okolností podmiňujících možnost jejich účasti.

Tak konkrétně ve věci obv.Miloše Kocúra měli být vedle Štefana Tarko, způsobilého objasnit přítomnost obv.Kocúra kritického dne na pracovišti u Městského stavebního podniku v Nitře až do odpoledních hodin, vyslechnuti jako svědci rovněž manželé Dagmar a Michal Luprichovi, Jozef, František a Dagmar Daňovi a v neposlední řadě též Igor Peleška a Josef Šula k účasti obv.Miloše Kocúra na výletě podniknutém v odpoledních hodinách kritického dne k zatopenému bagrovišti v Ivánce u Nitry, kde měl obv.Miloš Kocúr setrvat až do odpoledních hodin následujícího dne.

Soudy se nemohly obejít bez výsledku sester Sylvie a Lucie Cohenových u hlavního líčení, neboť jinak nemohly ani prověřit alibi obviněných Milana Andrášika a Františka Čermana, že se s oběma svědkyněmi kritického dne kolem půlnoci vrátili z diskotéky v Mlýnské dolině do Andrášikova bytu v Bratislavě-Lamači, ani objasnit další okolnosti důležité pro hodnocení věrohodnosti vlastních údajů obou svědkyň i dalších důkazů. Patří k nim především event. účast obou sester Cohenových na zábavě v bytě Turčanových na Varínské ulici /jak ji shodně uvedli obv.Roman Brázda a svědkyně MUDr.Viera Vozárová, dříve Zimáková/, způsob a doba jejich návratu do Andrášikova bytu v Lamači, termín a průběh jejich návštěvy v ČSFR na počátku července roku 1976 a porovnání zjištěných okolností s poznatky již shromážděnými v dosavadním průběhu řízení - s deníkem sester Cohenových, zprávami o jejich pobytu v ČSFR poskytnutými Sylvií Cohenovou československému velvyslanectví v Paříži, dopisem Sylvie Cohenové z 1.6.1982 /č.1. 3248 vyš.sp./ a s jejím dopisem z 3.8. 1982 /příloha II/9 protokolu o hlavním líčení/, s odborným

vyjádřením Federální správy VB z 24.5.1982 pod sp.zn. Ol7/84/KT-4-82 /č.1. 3242 vyšetřovacího spisu/, týkajícím se zhodnocení data v deníku sester Cohenových za falsum, v neposlední řadě také s dokumentací jejich návštěvy Klausovy synagogy a Státního židovského muzea v Praze /přílohy II/10 a 11 protokolu o hlavním líčení/. Takový postup je nezbytný také z hlediska správného hodnocení vlivu času uběhlého od návštěvy obou svědkyň v ČSFR a možností jejich přímého styku s obviněnými, popř. jejich rodinnými příslušníky, na věrohodnost jejich výpovědí. Hodnocením těchto faktorů se musí soud pečlivě zabývat, a to nejen u zmíněných výpovědí sester Cohenových, ale i u mnoha dalších důkazů. Nikoliv nepodstatná je rovněž námitka obv.Pavla Beďače o nepojízdnosti jeho auta Fiat 500, neboť i ona znamená podmínku jeho možné účasti / i účasti dalších obviněných, kteří měli být jeho autem přepraveni z Mlýnské doliny do Bratislavy-Prievozu a odtud do Kráľové u Sence/, na činu. Přesto však soudy odmítly s poukazem na nevěrohodnost odůvodněnou protikladnými důkazy provést výpověď svědků Ivo Bise a Milana Cvopy, ač podle obv.Pavla Beďače tito svědci mohli jeho obhajobu potvrdit.

Pro úplnost je třeba v této souvislosti poukázat na novou obhajobu uplatněnou obv.Romanem Brázdou v jeho písemnosti, nazvané "žádost o obnovu procesu" ze dne 17.5.1990, kterou adresoval Nejvyššímu soudu ČSFR. Tuto obhajobu je nutno prověřit stejně jako alibi ostatních obviněných. Výslech svědkyň Aleny Mikové a Evy Andrášikové, s nimiž měl obv.Roman Brázda kritického dne v odpoledních a večerních hodinách prodlévat v jedné z nitranských vináren, a příp. ověření věrohodnosti jejich výpovědí se proto jeví nezbytnou součástí uvažovaného důkazního doplnění.

Teprve po provedení uvedených důkazů a jejich případném doplnění o okolnosti, které umožní posoudit jejich věrohodnost, bude možno považovat dokazování o alibi zmíněných obviněných za úplné a způsobilé k řádnému hodnocení podle § 2 odst.6 tr.ř.

